

Kinderen kleuren de kerk

DE DOOP
handleiding

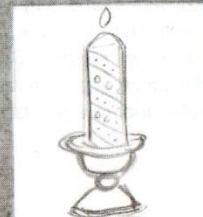
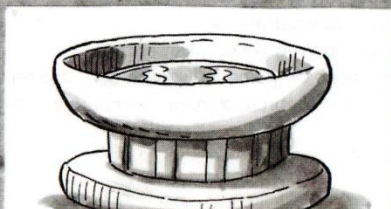

De Doop

tekstbewerking: Sjoerd Zwaan
eindredactie: Ferdinand Borger
redactie: Mathilde de Graaff en Anna Zegwaard

Narratio & Bureau Catechese Samen op Weg-kerken

Colophon

Deze handleiding, De Doop is onderdeel van de serie Kinderen kleuren de kerk, materiaal voor kindercatechese. Naast de handleiding is een werkboek verkrijgbaar. In deze serie is ook verschenen 'Aan Tafel', catechese lessen over de Maaltijd van de Heer.

De handleidingen zijn een bewerking en vertaling van delen van 'Kinder leben Kirche', ©TVZ Zwitserland.

De werkboekjes zijn, aansluitend bij de handleidingen, in Nederland verder ontwikkeld.

Verantwoording liedjes en verhalen:

- pag. 22 Geboren om te leven, Geert Tromp (tekst en melodie), uit: Geroepen om te zingen ©Narratio, Gorinchem 1990
pag. 42 Het klassieke zondvloedgebed bewerkt voor kinderen, ©Sjoerd P. Zwaan
pag. 48 Ich Möchte gerne Brücken bauen. Tekst und Melodie: Kurt Rommel uit: Herr wir bitten...,
© Gustav Botter Verlag, Regensburg Vertaling: ©Sjoerd P. Zwaan

Tekst: Sjoerd Zwaan

Redactie: Ferdinand Borger (eindredacteur)
Mathilde de Graaff
Anna Zegwaard

Illustraties: © Aart Cornelissen

ISBN 90 5263 232 4

© 2001 eerste druk: uitgeverij NARRATIO, Postbus 1006, 4200 CA Gorinchem tel 0183 62 81 88 fax 0183 64 04 96

email: lvdherik@narratio.nl Actuele informatie is te vinden op Internet: <http://www.narratio.nl>

in samenwerking met Bureau Catechese Samen op Weg-kerken, Utrecht

Niets uit deze uitgave mag verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale bestandskopie of op welke andere wijze dan ook, behoudens voor eigen gebruik, zonder de voorafgaande toestemming van de uitgever.

Kinderen kleuren de kerk

Inleiding bij de doopcatechese	5
Literatuur bij de doop	5
Lessen	
1. Dat weten we al	7
2. Dan moet ik aan je denken	9
3. Ergens bij horen	13
4. Ik ben bij je	17
5. Gesprek met de doopouders	21
6. Ter voorbereiding op de doopdienst	23
7. Leven als een kind van God	25

Inhoud

Toelichting bij de lessen	
1. Dat weten we al	28
2. Dan moet ik aan je denken	30
3. Ergens bij horen	34
4. Ik ben bij je	36
5. Gesprek met de doopouders	39
6. Ter voorbereiding op de doopdienst	41
7. Leven als een kind van God	48

Handleiding Doop

Bedoeling van de doopcatechese

Deze doopcatechese bestaat uit een serie van zeven lessen en is bedoeld voor kinderen van 7 – 9 jaar. Het laat kinderen kennismaken met het sacrament van de doop en zet hen op het spoor van de betekenissen die dit sacrament in de kerk heeft.

Het bijzondere van sacramenten is dat door het beleven ervan het geloof van mensen verdiept wordt, bevestigd en gevoed. Natuurlijk valt er van alles te vertellen over sacramenten, over oorsprong en betekenis maar zijn echte geheimen geeft het sacrament alleen prijs als het gedaan of ondergaan wordt. Daarom gaan de lessen uit van de praktijk van de doop. Zo begint de eerste les met de vraag wat de kinderen zelf al weten over de doop. In de regel waren ze te klein om iets over hun eigen doop te weten. Misschien zijn ze zelf niet gedoopt. De meeste kinderen zullen dus de doop van anderen hebben meegemaakt. Op die kennis is deze doopcatechese gebouwd. Verder wordt er in deze catechese uitgegaan van wat er te zien en te beleven is bij de doop. Bij de uitleg daarvan komen zaken als symbolen, ‘gemeente-zijn’ en de orde voor de doopviering aan bod.

Als rode draad door deze doopcatechese is gekozen voor de motieven die ouders noemen om hun kinderen te laten dopen. Die motieven zijn te vinden in de toelichting van les 5. Daarin worden drie inhoudelijke aspecten van de doop verwoord die lijn brengen in de doopcatechese. Achtereenvolgend zijn dit:

- Dopen is opgenomen worden in de gemeenschap van de kerk.
- Dopen is je toevertrouwen aan God.
- Dopen is het begin van de weg van een gelovig mens door het leven.

Inleiding

Deze aspecten van de doop komen expliciet aan de orde in respectievelijk de lessen 3, 4 en 7.

Dat levert de volgende inhoudelijke doelen op voor de lessen:

- Les 1 Kennismaken met elkaar en ontdekken wat ze al weten over de doop
- Les 2 Ontdekken dat de doop een symbolische betekenis heeft met de regenboog als voorbeeld van een symbool en een gesprek over de symboliek van het water. (verhaal: Noach en de regenboog)
- Les 3 De doop als bevestiging dat mensen kiezen voor de gemeenschap van de kerk. (verhaal: de doop van Jezus)
- Les 4 Ontdekken dat de doop Gods ‘ja’ tegen mensen inhoudt (verhaal: de storm op zee)
- Les 5 Welke motieven hebben ouders voor de doop van hun kinderen.
- Les 6 Kennismaken met de gang van zaken bij de viering van de doop.
- Les 7 De doop als begin van een gelovige wijze van leven. (Verhaal: de kinderbrug)

Aan de doelstellingen van de lessen en aan de lesopzetten is af te lezen dat het de bedoeling is dicht bij de kinderen te blijven. De catechese gaat uit van wat zij zien en beleven. Door de doopcatechese proberen wij hen zo ver wegwijs te maken in de viering van de doop dat zij mee kunnen vieren. Ze worden zich bewust dat er achter de handelingen en woorden van de doop nog vele verhalen schuil gaan. Sommige horen zij nu al, andere zullen zij in de toekomst ontdekken. De lessen zetten hen op het spoor van het

Inleiding

symbool van de doop. Er wordt niet zoveel uitgelegd en verklaard. Het symbool van de doop vraagt er nu eenmaal om beleefd te worden. Het zal een leven lang een bron blijven van nieuwe ontdekkingen.

Dit boekje bestaat uit twee gedeelten. In het eerste deel worden de lessen in het kort behandeld. Doelstelling, lesopzet en eventueel benodigd materiaal komen daarin aan de orde evenals een korte lesbeschrijving. Tevens wordt er bij elke les verwezen naar het werkboekje voor de catechisanten dat bij deze methode hoort. De methode geeft gelegenheid om aan te sluiten bij de gebruiken en de gewoontes die in de plaatselijke gemeente rondom het sacrament van de doop vorm hebben gekregen. Dit geldt ook voor de wijze waarop je de lessen geeft. Je kunt bijvoorbeeld beginnen met het aansteken van een kaars, het zingen van een lied of het uitspreken van een gebed of dit op een andere wijze invullen. Belangrijk is dat de wijze waarop je de lessen geeft bij jezelf past en dat je ook hierin probeert aan te sluiten bij de catechisanten. De achtergrondinformatie bij de lessen, in het tweede deel van dit boekje, is in eerste instantie voor jou als catechete bedoeld. Het meeste van deze achtergrondinformatie hoeven de kinderen nog niet te weten, maar het geeft je inzicht in de verhalen, handelingen en symbolen die in de lessen aan de orde komen. Dit kan je een steuntje in de rug geven en het gevoel meer te weten dan nodig is. Met dit gevoel kun je terugkeren naar de leefwereld van de kinderen en op hun niveau de doop dichterbij brengen.

Literatuur rond de doop

Doop, uitgave Open Deur, Boekencentrum, z.j.

Sj. P. Zwaan, De doop, in: *Goede morgen, gemeente*, kampen 1988, p. 75-82 Doop en belijdenis, *Proeven voor de Eredienst, aflevering 3*, Boekencentrum 1993

Watermerk – wat betekent het gedoopt te zijn? (1 en 2), *Eredienstvaardig VIII/5 en 6*, met o.a.:

H. Uytendogaardt, De paasnacht als doorgang

Marcel Barnard, Dopen is Pasen vieren

Paul Oskamp, Doopgetuigen

W.R. van der Zee, Een voluit oecumenische dooporde

G. Lukken en J. de Wit (red.), *Nieuw leven, rituelen rond geboorte en doop*, Baarn 1997

P. Oskamp, Geloven voor twee, over de rol van doopgetuigen, *Werkboekjes voor de Eredienst nr. 11*, Zoetermeer 1995

M. Barnard, Doop en belijdenis in: *De weg van de liturgie*, Zoetermeer 1998, p. 281-302

Sj. P. Zwaan, Kind en liturgie, in: *De weg van de liturgie*, Zoetermeer 1998, p. 388-394

M. Barnard en G. v.d. Kamp, Zegeningen van kinderen, *Werkboekjes voor de Eredienst nr. 17*, Zoetermeer 1998

L. Keuning, Door het water heen gered, de gang van zaken rondom de doop, *Werkboekjes voor de Eredienst nr. 18*, Zoetermeer 1999

Jan Oortgiessen, *De doop leren verstaan*. Narratio, Gorinchem 1996

Willemien Wikkers, Adri Mesch, *Het verhaal het kind en de verbeelding – handboek kind en liturgie*. Narratio, Gorinchem 1994

Willemien Wikkers, *Speelruimte om te bouwen – bouwstenen*

Literatuur rond de doop

voor de opbouw van de gemeente. Narratio,
Gorinchem 1998

Bette Westera, Doopbijbel *Heb je wel gehoord... 3 jaar.*
Narratio, Gorinchem 1999 5^e druk

Les 1 Dat weten we al

DOELSTELLING

De kinderen ontdekken wat ze al weten over de doop.

LESOPZET

De les bestaat uit drie delen. In het eerste deel maken de kinderen kennis met de catechete en met elkaar. De catechete vertelt hen wat ze in deze doopcatechese gaan doen.

In het tweede deel vertellen de kinderen aan de hand van kaartjes en foto's wat zij al weten over de doop. In het derde deel zetten zij alles nog eens op een rij.

MATERIAAL geboorte- en doopkaartjes, babyfoto's en foto's van een doopviering.

IN HET WERKBOEKJE

- blad 1 waarop de kinderen hun naam en eventueel de namen van andere kinderen kunnen schrijven.
- blad 2 met de titel: 'Dat weten we al', waarop de kinderen kunnen schrijven wat ze rondom de doop al hebben meegemaakt.
- blad 3 met de afbeelding van een doopvont, waarop geschreven kan worden wat er bij de doop hoort.

Kennismaking

De catechete stelt zich voor aan de kinderen; vertelt iets over zichzelf. De kinderen mogen vragen stellen. De kinderen stellen zich voor (als de kinderen elkaar al kennen, wordt dit deel kort gehouden). De kinderen doen hun ogen dicht. Wie door de catechete wordt aangetikt, vertelt iets over zichzelf. De kinderen proberen elkaar aan de stem te herkennen. De catechete vertelt wat zij in deze doopcatechese gaan doen: ontdekken waarom iemand gedoopt wordt en wat de doop betekent. We gaan met doopouders praten en een doopdienst meemaken.

! In de uitnodiging voor de doopcatechese wordt aan de kinderen gevraagd om de eerste keer geboorte- en doopkaartjes en foto's van de doopdienst mee te brengen. Kinderen die geen doopfoto's hebben, kunnen ook babyfoto's meebrengen. De catechete verzamelt zelf ook kaartjes en foto's, om te voorkomen dat er te weinig kaartjes en foto's zijn.

Handleiding Doop

Les 1

Wat de kinderen al hebben meegemaakt

Met behulp van meegebrachte geboorte- en doopkaartjes, babyfoto's en foto's van een doopviering ontdekken de kinderen wat ze al weten over de doop.

Alle geboorte- en doopkaartjes, babyfoto's en foto's van de doopviering worden op tafel gelegd. De kinderen bekijken elkaars foto's en kaartjes. Dan mag elk kind vertellen bij wat zij of hij heeft meegebracht of over wat het op andere kaartjes of foto's ziet. De catechete gebruikt daarbij een aantal richtvragen:

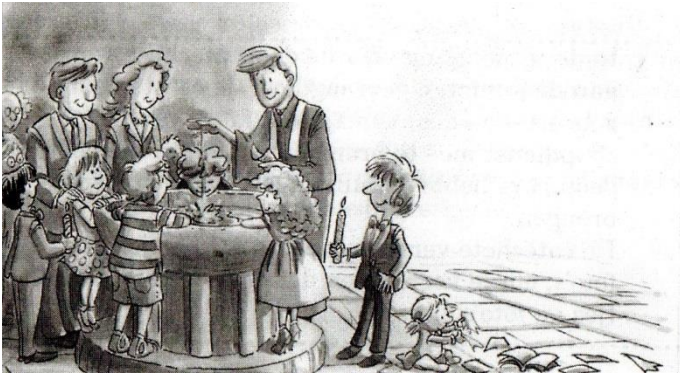
Wie waren er bij de doop betrokken?

Wat gebeurde er allemaal?

Werden er ook geschenken gegeven? welke?

Was er na afloop een feest?

In het werkboekje kunnen kinderen bij het doopvont iets over hun ervaringen opschrijven.

Dat weten we al

Op de bladzijde in het werkboekje met de titel 'dat weten we al' maken we met elkaar een lijstje van de dingen die we nu al weten over de doop. Te denken valt aan:

- > meestal worden er kinderen (baby's) gedoopt
- > dopen gebeurt in de kerk
- > een dominee of pastoor doopt
- > voor het dopen gebruikt de dominee water
- > de gemeente is erbij en de familie van de dopeling
- > de dopeling (de ouders) krijgt een doopkaars
- > soms ook een herinneringskaart of een doopgeschenk

Als er kinderen meedoen die nog niet (goed) kunnen schrijven teken zij iets wat bij de doop hoort.

! Het is goed als de catechete weet of er kinderen in de groep niet gedoopt zijn. De catechete let op dat deze kinderen niet over het hoofd worden gezien, maar ook niet teveel apart behandeld worden. Soms zijn kinderen die niet gedoopt zijn wel in een kerkdienst gezegend. Daar valt natuurlijk ook wat over te vertellen (zie ook de achtergrondinformatie)